

Motion till riksdagen 2021/22:3580

av **Per Schöldberg m.fl. (C)**

Regelförenkling för bättre styrning, service och ökat företagande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer sammanhållen transparent regelförenklingsprocess och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fungerande regellättnader som införts under coronapandemin bör permanentas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att det finns kontrollstationer i statsapparaten eller liknande så att systematiska utvärderingar och uppföljningar görs och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av systemet med regelverket kring konsekvensbeskrivningar som infördes år 2008 bör göras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sin styrning och ledning av myndigheter bör tydliggöra arbetet med regelförenklingar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram index och nyckeltal inspirerat av det arbete SKR gör med kommunerna i syfte att kunna mäta och utvärdera förenklingsarbetet hos myndigheterna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och minimera företagens uppgiftslämnande och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över att Regelrådet förstärks och ges ökade befogenheter i syfte att minska den offentliga byråkratin och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelbördan för småföretag och mikroföretag bör minskas kraftigt och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om att se över hur lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör övergå till direktimplementering av EU-direktiv med EU:s miniminivå som standard och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en solnedgångsklausul som syftar till att fasa ut regler om de inte har använts under en viss tidsperiod och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämföra Sverige med andra länder avseende regelförenklingsarbetet i syfte att identifiera utvecklingsområden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet med överklaganden behöver ses över så att det kan bli mer effektivt och mindre resurskrävande och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga handläggningsavgifter bör minska om handläggningen går utöver tidsfristen och tillkännager detta för regeringen.

Regelförenklingsarbetet måste stärkas

Att minska regelbördan för det svenska näringslivet är A och O för Centerpartiet. Servicekulturen hos svenska myndigheter är på många ställen god men måste utvecklas och förbättras. Det finns förebilder bland våra myndigheter; bland annat har Skatteverket med stor framgång arbetat med detta sedan många år tillbaka och åtnjuter därför ett stort förtroende hos allmänheten. Inställning, bemötande och kundfokus är lika viktigt som regelverk, processer och handläggningsrutiner. Regelförenkling handlar mycket om ledarskap, styrning och tillämpning. Det handlar om att tillämpa lagar och föreskrifter på ett sätt som minskar väntetider och att se möjligheter istället för problem i varje ärende.

Medborgare och företagare har rätt att kräva att varje myndighet arbetar med servicekulturen och genom ständiga förbättringar anpassar verksamheten till kundens behov. Digitaliseringen är central i regelförenklingsprocessen – dels genom att avlasta handläggare och annan personal, dels genom att skapa transparens och skapa förtroende för verksamheten och de beslut som fattas. Varje myndighet har sina särskilda förutsättningar, men det finns också mycket som förenar. Exakt hur regelförenklingsarbetet ska bedrivas i respektive organisation lämnas bäst till ledning och styrelse vid myndigheterna. Dock kan regeringen genom sina regleringsbrev få myndigheterna att prioritera en utveckling av servicekulturen i myndigheten – det kan handla om utbildning, incitament, mätningar med mera. Det är angeläget att myndigheterna arbetar med ständiga förbättringar i sin verksamhet avseende service och kundfokus. Som regel ska myndigheter ha skrivningar om regelförenkling, särskilt och främst de myndigheter som i sitt arbete hanterar näringslivsfrågor av olika slag.

Det har under de senaste 10–15 åren genomförts en rad olika utredningar och kartläggningar angående hur myndigheterna kan regelförenkla. Det saknas dock en överblick av resultaten avseende hur och om de har implementerats och med vilken

effekt. En sådan sammanställning skulle behövas och vi anser att det bör anslås medel för detta ändamål. Utifrån en sådan sammanställning skulle man sedan via modern sökteknik – machine learning, AI eller motsvarande – kunna identifiera de olika lager och nivåer av regler som skapar byråkratiska hinder.

Tillväxtverket lämnade nyligen in rapporten Förenklingsresan – sammanställda, analyserade och konkretiserade förenklingsförslag till regeringen. Det är ett förtjänstfullt arbete med många viktiga och användbara iakttagelser, bland annat angående personalliggare och hotelltillstånd, frågor som Centerpartiet uppmärksammat länge. Vad vi kan se så adresserar dock inte Tillväxtverket frågor som styrning, ledning, ledarskap och regelförenkling som en hållbarhets- och kulturfråga i sin rapport.

Utredningen om regelförenkling måste omsättas i handling

Inom ramen för JA-samarbetet så var Centerpartiet drivande i att tillsätta en utredning för att belysa hur regelförenklingen kan öka i våra företag. Utredningen ”Enklare regelverk för mikroföretag och en modernisering av bokföringslagen” är nu klar. Den innehåller flera positiva förslag som om de genomförs kan minska regelbördan för mindre företag. En stor del av utredningen tar fasta på behovet av en mer transparent och sammanhållen regelprocess för att skapa förutsättningar för mer kostnadseffektiva regelverk och ett fungerande regelförbättringsarbete. Ska regelbördan minska är det viktigt att regering och riksdag i samverkan med myndigheter tar till sig dessa förslag i syfte att minska regelbördan.

Ta fasta på de naturliga förenklingar som uppkommit under pandemin

Coronapandemin gjorde att det uppstod nya rutiner och samverkansformer mellan enskilda näringsidkare och kommun och andra myndigheter. De ”undantagstillstånd” som etablerades – inte minst mellan tillståndsenheter på lokal nivå mellan företag och kommun – har visat sig vara positiva och pragmatiska för båda parter. Det är viktigt att man nu i återställningsfasen utvärderar de effektiviserade rutinerna och håller kvar det positiva. Om det krävs ny lagstiftning för detta så ställer sig Centerpartiet positivt till en sådan översyn. Regellättnader som införts under pandemin ska vara kvar.

Inför kontrollstation och tillsätt mer resurser

Att minska regelbördan handlar både om konkreta förändringsförslag och om att noga från lagstiftarens sida – och på myndighetsnivå – följa upp vad som fungerar och vad som måste ses över på nytt. Detta kräver överblick, samordning och resurser, bortsett från den rena politiska viljan, förstås. Centerpartiet anser att det bör införas kontrollstationer i statsapparaten eller liknande så att systematiska utvärderingar och uppföljningar kring regelförenkling görs. Hur detta ska se ut i praktiken får växa fram. Ut-

redningen ”Enklare regelverk för mikroföretag och en modernisering av bokföringslagen” ger exempel på en del lösningar, men det viktiga är att resursförstärkningen tillsätts där den får mest nytta och att styrningsfunktionen blir funktionell. I linje med resonemanget ovan vill därför också Centerpartiet att en översyn görs av det system med regelverket kring konsekvensbeskrivningar som infördes år 2008.

Att skapa jämförelseindex och incitament

All verksamhet utvecklas om det finns möjlighet att mäta och följa upp arbetet. Det blir också meningsfullare för medarbetare i organisationen om de känner att deras insats blir mätbar och därmed utvecklingsbar. När det gäller regelförenkling så har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) sedan många år arbetat mot sina huvudmän – kommunerna – för att hjälpa dem att hitta index som de kan mäta servicenivån utifrån. Det handlar om myndighetsområden som brandskydd, bygglov, markupplåtelse, miljö- och hälsoskydd, livsmedelskontroll och serveringstillstånd. Kommunerna skickar själva in svar på enkäter som SKR tillhandahåller och sammanställer. Av sammanställningen framgår hur nöjda kommunmedborgarna och företagen i respektive kommun är med bemötande och service från sin kommun. Svaren och sammanställningen är helt öppna och sporrar, enligt SKR, kommunerna att utveckla sitt arbete ytterligare. En del av förbättringspotentialen ligger givetvis i olika regelförenklingsåtgärder.

Centerpartiet tror att en liknande metodik skulle kunna tillämpas mot myndigheter. Vi ser det som möjligt att hitta index och nyckeltal att mäta utifrån som gör att erfarenheter och kunskap från olika myndigheter blir tillgängliga och att myndigheterna själva kan bedömas enligt kriterier de själva har förtroende för. Här finns också inspiration att hämta från Svenskt Näringslivs företagsranking som kommunerna noga följer och ger akt på, liksom tidskriften Fokus som varje år utser årets kommun utifrån en rad olika kriterier.

Konsekvensutredningar bör föregå nya regler

Statliga ingripanden, i form av regleringar eller andra åtgärder, sker i syfte att antingen korrigerar ett problem, förebygga att problem uppstår eller uppnå en, från ett samhällsperspektiv, önskvärd situation. Men även om en åtgärd medför nytta kan den också innebära en belastning. Regler påverkar olika aktörer och förhållanden i samhället på olika sätt, alltifrån medborgare, företag och myndigheter till miljön och ekonomin i stort. Regler kan också medföra både direkta och indirekta effekter. Konsekvensutredningen är ett verktyg för att du ska kunna bedöma hur och i vilken omfattning ett förslag påverkar olika aktörer, hälsan, miljön, ekonomin eller samhället i stort.

I förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning framgår att lagstiftaren vill att till exempel myndigheter konsekvensprövar beslut som innebär nya regler. Innan en myndighet beslutar föreskrifter eller allmänna råd, ska myndigheten så tidigt som möjligt (1) utreda föreskrifternas eller de allmänna rådets kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning och (2) ge statliga myndigheter, kommuner, regioner, organisationer, näringslivet och andra som kostnadsmässigt eller

på något annat betydande sätt berörs tillfälle att yttra sig i frågan och om konsekvensutredningen.

Regelförenkling är en framgångsfaktor för besöksnäring och företagande

Att driva företag inom besöksnäringen medför återkommande kontakter med många olika myndigheter och innebär ett omfattande uppgiftslämnande. Att behöva lämna samma uppgifter flera gånger är betungande för företagen. Det tar tid och kostar pengar som i stället skulle kunna läggas på verksamheten. Lagar, regler och myndigheternas verksamheter måste utformas och tillämpas på ett sätt som minimerar företagens administrativa börda och gör det enkelt. Företag ska inte behöva lämna samma uppgifter till myndigheter flera gånger och till flera olika ställen.

Överlag finns det stora vinster för besöksnäringen vid omfattande regelförenkling. Det handlar bland annat om att avskaffa dans- och hotelltillstånd, se över lagstiftning kring personalligare, se över alkohollagstiftningen och möjligheten till gårdsförsäljning. Hur Centerpartiet vill driva dessa frågor och deras konkreta betydelse för besöksnäringen argumenterar vi utförligare för i vår kommittémotion En hållbar besöksnäring.

Regelförenkling kommer att gynna inte minst små företag och särskilt inom besöks- och servicenäringen. I besöksnäringen arbetar fler kvinnor än män inom områden som turistservice, hotell och resebyråer. Det är fler kvinnor som inom denna sektor får sitt första jobb, och en växande besöksnäring skulle således öka kvinnors närvaro på arbetsmarknaden.

Initiativet Serverat är ett bra exempel på digital förenkling

Det finns idag goda initiativ från myndigheterna för att förenkla för företagen. Ett sådant är Serverat. Syftet med Serverat är att minska och förenkla företagets uppgiftslämnande och förenkla kontakterna med myndigheter. Serverat bidrar även till att handläggningen av ärenden blir effektivare. Inom Serverat utvecklas digital information, guidning och tjänster som utgår från företagets förutsättningar och behov. Tillstånd och liknande förfaranden där företag måste lämna uppgifter till myndigheter för att kunna starta eller utveckla sin verksamhet är i fokus. På sajten Verksamt.se erbjuds dessa digitala tjänster.

Ta lärdom av bra exempel – till exempel Rättviksmodellen

Företag inom besöksnäringen betalar många olika avgifter till myndigheter i samband med ansökningar och tillstånd. Exempel på sådana är avgifterna för tillsyn enligt alkohol-, livsmedels- och miljölagstiftningen. Att en avgift ska motsvaras av en

motprestation måste anses vara en självklarhet rent allmänt, men det är också en laglig förutsättning för att avgiften inte ska utgöra en otillåten beskattning. Således måste det också vara huvudregel att myndigheterna tar ut avgifter från berörda företag först när motprestationen – i detta fall tillsynen – faktiskt är utförd. Centerpartiet förespråkar därför en ordning som tillämpas exempelvis inom ramen för ”Tillväxt & tillsyn” eller ”Rättviksmodellen” och anser att det i gällande regelverk bör göras till en tydlig grundprincip att tillsynsavgifter ska debiteras företagen i efterhand. Efterhandsbetalning av tillsynsavgifter bör göras till regel och införas av alla myndigheter i Sverige.

Flexibla anställningsformer underlättar

För många företag inom besöksnäringen så är det stor variation under året i hur stort antal gäster de har. Det krävs att man då kan ha flexibla anställningar för sin personal. Det handlar inte om att man inte vill ha anställda året om utan att behovet är begränsat till vissa tider. Det kan handla om både årstider och olika dagar i veckan. Anställningsformerna behöver vara mer flexibla så att du under längre tider kan använda dig av personal som arbetar vid behov eller personal som anställs för vissa perioder. Idag är det stora krav på att efter en viss tid fastanställa dessa personer. Det gör att företagen hindras från att utöka antalet personal och måste kräva mer av de som är anställda, och det gör även att den expansion som skulle kunna ske uteblir. Centerpartiet anser att vi behöver se över anställningsformerna så att de anpassas till små företag som behöver flexibilitet i sina anställningar istället för att som idag vara anpassade till stora företag som har stabila förutsättningar.

Sveriges lagstiftning för arbetsmarknaden fungerar bra på många områden. Det som dock hindrar tillväxt i de mindre företagen är att kraven är desamma på arbetsgivaren oavsett om man har 1 eller 100 anställda. Ett exempel är krav på att ha en plan för att motverka diskriminering. Har du en anställd så är detta inte aktuellt men är ändå ett krav för företaget. Däremot är det rimligt när antalet anställda är större. Det behövs en utredning av den lagstiftning som berör företagen som gör en differentiering av vilken storlek på företagen som ska beröras av den aktuella lagstiftningen.

Överimplementering ett problem

Implementeringen av EU-direktiv är ett problem för svenska företag – i synnerhet för små företag med begränsade förutsättningar att hantera invecklad byråkrati. Sverige utmärker sig ofta genom att överimplementera EU:s regelverk. För att minska dessa problem menar vi att Sverige bör övergå till att i normalfallet direktimplementera EU-direktiv. Som regel bör detta ske på miniminivå, och endast när starkt vägande skäl finns bör detta uttryckas i särskild lagstiftning. För att hantera denna problematik har Danmark infört ett implementeringsråd. Det finns skäl för Sverige att ta inspiration av den danska modellen, exempelvis genom att utveckla Regelrådet, som sedan år 2008 arbetat med just regelförenkling.

Se över upphandlingslagstiftningen

Idag ser vi att det på sina håll är satt i system att överklaga offentliga upphandlingar, vilket leder till friktion, förseningar och fördyringar. För att komma till rätta med denna problematik krävs en bred översyn av upphandlingslagstiftningen som skulle syfta till smidigare och mer förutsägbara processer. Centerpartiet vill därför att systemet behöver ses över för att bli mindre resurskrävande för alla inblandade parter.

En normal del i ett ansökningsförfarande är att sökande erlägger en avgift i väntan på myndighetens handläggning. I de fall myndigheten inte klarar av att leverera sitt besked inom utsatt tid anser Centerpartiet att en del av eller hela avgiften ska återbetalas. Detta för att myndigheten ska se över sina rutiner och erbjuda och fullfölja den service de kommunicerat till sökanden, och utgöra ett incitament för myndigheten själv. Detta tangerar den så kallade Rättviksmodell som Centerpartiet redan driver, nämligen att sökanden ska erlägga en avgift hos kommunen när tjänsten redan är utförd.

Endast direkt berörda sakägare ska ha rätt att begära överprövning

Centerpartiet vill begränsa okynnesöverklaganden inom byggsektorn och minska sakägarkretsen. För att öka byggandet behövs åtgärder som förkortar, förändrar och förenklar plan- och bygglovsprocesserna. Långa handläggningstider och överklagande är två huvudorsaker till segdragna byggprocesser för företag som vill utvecklas. En uppskattning är att denna tid kan halveras genom att bland annat begränsa möjligheterna till okynnesöverklaganden och göra sakägarkretsen mindre. Centerpartiet vill därför att PBL ändras så att sakägarkretsen enbart omfattar de som är ”direkt berörda”.

Inrätta en solnedgångsklausul

En del regler kan fasa ut sig själva, genom att myndigheter tillämpar en så kallad solnedgångsklausul, som innebär att regler och föreskrifter som till exempel inte har använts under tre eller fem år helt enkelt försvinner från regelverket. Det finns variationer på denna tankegång som vi tycker kan ha ett brett användningsområde, varav ett rör de så kallade riksintressena. Ungefär halva Sverige är i dag klassat som statligt riksintresse, något som försvårar till exempel både kommersiella och samhällsnyttiga byggnationer. De myndigheter som identifierar var riksintressen finns tenderar att vara oprecisa när dessa områden pekats ut, vilket innebär att det har lagts en död hand över stora områden. I dessa fall kan en solnedgångsklausul göra att riksintressen avskrivs om de inte aktualiserats eller tagits i anspråk inom en viss tid eller att frågan åtminstone lyfts med den myndighet som fortfarande anser att det ska vara ett riksintresse, till exempel Försvarmakten.

Gör regelförbättring till en mer politiskt prioriterad fråga

Regeringen arbetar idag med regelförbättringsmål. Det är i grunden bra att denna fråga finns på den politiska agendan, men mer måste göras. Några av de mål som finns idag handlar om att de administrativa kostnaderna för företagen ska minska (vara lägre år 2020 jämfört med år 2012), det ska vara enklare att lämna uppgifter (förenkling genom digitalisering), servicen ska öka och handläggningstiderna ska minska, bättre konsekvensutredningar samt förenkling på EU-nivå.

Målen i sig är det inget fel på. De har dock inte uppfyllts med anledning av att det har saknats målstyrning, uppföljning och tydliga uppdrag till relevanta myndigheter. Vi ser det som att det har saknats politisk prioritering. Framgent behövs en tydligare styrning där man kan överväga att sätta till exempel kvantifierade mål när det gäller kostnader för administration eller tid för handläggning av ett visst slag. Allt detta bygger såklart på att frågan drivs och får resurser och att det utvecklas en trovärdig metod med mera. Här skulle man sikta på den ökning av regelkostnader som skett de senaste åren i administration och fullgörandekostnader som Tillväxtverket mätt. Detta för att få ner bördan.

Internationell utblick viktigt

Industri och näringsliv vill gärna se reformer på regelförenklingsområdet och en idé som förs fram är att jämföra Sverige med andra länder. Genom internationell benchmarking – till exempel att Sverige ska bli bättre och/eller få en högre ranking i OECD:s Regulatory Policy Outlook – kan det bli enklare för Sverige att driva igenom nödvändiga förändringar. Överlag delar Centerpartiet bedömningen att framgång i regelförbättringsarbetet kräver bättre politisk styrning och organisation av arbetet.

Per Schöldberg (C)

Helena Lindahl (C)

Martin Adahl (C)

Lars Thomsson (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Aphram Melki (C)

Peter Helander (C)

Per Åsling (C)

Alireza Akhondi (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Rickard Nordin (C)